

Оила ва јатијат

БИЛДЕ ЖАССАМЧАТ

Oila va jatiyat

51

сон

19 — 25 декабр
2001 йил

Ўзбекистон Республикаси Мустақиллик куни — 1991 йил 1 сентябрдан чиқа бошлаган

Муассислар: Ўзбекистон Республикаси Хотин-қизлар қўмитаси, Болалар жамғармаси ва «Соғлом авлод учун» Халқаро жамғармаси

УЙИМИЗНИНГ ФАЙЗИСИЗ, ОТАЖОН!

О. НУРМАМАТОВ олган суврат

Президентимизнинг келгуси йилни "Карияларни қадрлаш йили" деб эълон қилишлари қадимдан, кексаларни эъзозлаб келгувчи халқимизни ниҳоятда қувонтириди.

Кексалари бор маҳаллада ҳаммаёк негадир осойишта бўлади. Энг шўх болакайлар бирданига одобли бўлҳи ҳам қолишиади, дейдилар.

Тошкент шаҳридаги Бободеҳон маҳалласида Жўра ота Аҳмедов яшайди. У дучёдаги барча эзгу армонлари ушалган, энг баҳти инсонлардан. Жўра ота ўтган бир асрлик умри давомида боғбонлик қилиб қанча боғлар, узумзорлар бунёд этиди. Рафиқаси Тожинисо опа билан ўн нафар ўғил-қизни ўстириди. Уларни муносиб инсонлар қилиб табиялаб элга кўшиди. Ҳозир Жўра отанинг тўнгич

ўғли 70 ёшга тўлди. У кишинингда бир этак набиралари бор. Кузнинг олтин кунларининг бирда Жўра ота табарруқ 100 ёшга тўлди. Ўғил-қизлари, келинлари, кўёвлали шу куни фахру-иiftixor билан элга ош тортиши.

Ўзига яраша кувончу ташвишлар бисер бу ҳаётда 100 ёшга кириш осон эмас! Отaxon маҳалладаги ёш келин-куёвларга оқ фотика беради. Маҳалладошлари бирор хайрли ишга кўйл уришса албатта Жўра отанинг фотихасини олишиади. Чакалоқлар туғилганда "Сизгаг ўҳшаб пиру-бадавлат, умри узоқ бўлсин", деб отанинг кўлларига тутқаздилар. Жўра отанинг ўн нафар фарзандидан 34 набираси, 27 эвараси бор. Уларнинг ҳам-маси отани кўргани келишса, тўй

бўлиб кетади.

Умри меҳнатда ўтган кишиларнинг дили пок, ҳаёт йўллари нурли бўлади, дейдилар.

Жўра отанинг кенг ҳовлисида уч ўғил — Аҳрор, Аброр, Асроржонлар яшайди. Келинлари Зухрахон, Саноатхон, Махфузахонлар кутлуг ёшли қайноталарини эъзозлашади. Келинларининг энг кичиги Махфуз шундай дейди:

- Менга совчи келганда "қайнотанг кекса экан", - дейишганида курсанд бўлиб кетганман. Сабаби, мен кекса кишиларни жуда яхши кўрадим. Қайнотам жуда ширин сўз, меҳрибон. Кўлларига сув кўйсан ҳам, ёнбошларига болиш кўйиб, чой узатсан ҳам алқаб: "Умринглар узоқ бўлсин, кўп яшанглар", - деб дуо киладилар.

- Умрим давомида барчага яхшилик қилиб яшадим. Ёлғон сўзламадим. Ҳаром лукмадан ҳазар қилдим.

Фарзандларимнинг ҳам қулогига шуни кўйдим. Ҳалол меҳнат билан ризқ-насиба топган кишининг күнгли хотиржам бўлади. Бир умр шунгли умр кечириб келдим. Узоқ умр кўришимнинг боиси шундандир, балки. Шукр, мустақилликнинг кутлуг кунларини ҳам кўрдим. Ҳали ҳаётимиз бундан ҳам яхши бўлишига ишонман. Юртимизни дунё таниди. Бундан ҳам тинч, баҳтили яшаймиз, болаларим, - дейди иккинчи асрга қадам кўйган Жўра ота.

Илоэ айтганингиз келсин. Фариштадек нуроний, мўтабар кексаларимизнинг дуолари бизни ҳам, юртимизни ҳам асрасин.

Басира САЙДАЛИЕВА

мисоли ўз жигарларим. Шулар билан бағрим бурутун, кўнглим шод!

Бир умр рўзгорини ба-дастур қилиб, ҳайдовчилик касбини улуғлаб келаётган Абдула ака са-мимий сўзлайди:

- Ёшинг ўтган сайнин турмушнинг қадрига етиб, шуқроналар айтиб, бир-бирингга азиз бўлиб яшашга нима етсин. Баҳтимга Рихсиҳон омон бўлсин! Қирқ йил бирга яшаб, бир марта кўзимга тик қарамади, гап қайтармади. Барака топсин!

Оналик номини улуғлан дугонам Рихсибуви, сенинг фарзандларинг ҳам ҳаётда ўзинг каби ибрат наъмунаси бўлиб яшашсин. Мукаррам қалбинг нурларга тўлаверсин!

Санъат МАҲМУДОВА

Энг одобли, аълочи қизлардан эди у. Икколовимиз Қибрайдан Тошкентга келиб, театр спектакларига тез-тез тушардик. Истироҳат боғларига, музеяларга борарадик. Рихси биз дугоналарига, ҳеч кимга бирон оғиз ёмон сўз айтмаган. Беозор, майин чехрасидан доим таббасум.

Ха, қуш уясидага кўрганини килади, деганлари рост. Рихсининг Хайри бувиси ана шунақа эди. Мисоли ипакка ўхшарди, раҳматлиқ. Тўқон йил яшаб, ақалли пашшага ҳам озор бермаган. Лекин уруш

эди. Мисоли ипакка ўхшарди, раҳматлиқ. Тўқон йил яшаб, ақалли пашшага ҳам озор бермаган. Лекин уруш

унинг дилига озор берди, яラлади. У битта-ю битта ўтганни кирк иккинчи йили урушга кузатиб, келини Мавжудаҳон ва бир ёшли набираси Рихсиҳон билан қолганида ҳам, ёлгизи урушда бедарак кетиб, бир умр йўлига нигорон бўлганида ҳам дардини ичига ютди.

Қайнона-келин кўша қаришибди. Эрини урушга кузатибоқ гоҳ ўрок, гоҳ кетмон кўтариб далага чиқиб кетган Мавжудаҳон Икромова бир урзузор тебратди. Хайри хола эса Рихсини гулдай киз қилиб тарбиялади.

Ҳамширалика ўқиган Рихсиҳон мана кирк йилдирки, Қибрайдумани марказий шифононисида ишлаб келаяпти. Яхши қиз маҳалладан ортмай, кўшиносига келин бўлган эди.

- Тўртта кўёвим касб-корли, ақлли йигитлар, - дейди Рихсиҳон кувониб. - Келишса уйлашим тўлиб кетади. Кудаларим

ТАНИШИНГ: Зулфия номидаги Давлат мукофотига номзодлар

мадан чиқди. Тўртликлар тўплами эса чоп этилиш арафасида.

ТИЧНИКЛИК УЧУН

Осмон сокин ва тинч бўлса, Яйраб учар кабутарлар. Ўқ овози чўчитмаса, Кувнаф учар кабутарлар. Осмонимда учб юрсин, Оқ кабутар - тинчлик куши. Ўзинг астра, бузилмасин, Чакалокнинг ширин туши. "Жонингн тик" деса, тикдим, Осойишта осмонга. Яратганин тинчлик берган, Юртим – Ўзбекистонга. Керак бўлса тинчлик учун, Жоним фидо этаман. Шу муқаддас тинчлик учун, Шеърдан ҳайкал қўман.

Гавҳар ХАМРОҚУЛОВА – Тошкент шаҳар Юнусобод туманиндағи 12-мактаб ўқувчи. Барча фанларни аъзога ўлаштиради. Мусиқани, санъатни севади. Айниска шеър ёзиш унинг жонудили. Бу йил Гавхарнинг "Умидгули", "Қалбим чечаклари", "Навниҳол" шеърий китоблари бос-

Ироди САТТОРОВА – Тошкент вилояти Ўрта Чирчик туманиндағи Корасув қишлоғидан. Мактабда дарс бериш билан бирга Низомий номли Тошкент Давлат Педагогика университетида ўқиди. Шеърлар ёзди. Илк тўплами "Қалб эктироми", деб аталади. Китобдаги мана бу билклари дилга жуда якин...

Гулноза НОРМЕНОВА – Тошкент вилоятининг Пскент туманинда түғилган. Келгусида онаси Соҳиба опадек моҳир педагог бўлишини орзу килади. 1-Тошкент педагогика билим юртшининг Збосқич талабаси. Ўқувчилик давридан бошлаб шеърлар ёзди.

Сенинг сувларингдан беминнат ичдим, Калбимнинг изи бор кирғоқларингда. Майли, бу дунёнинг завқидан кечдим, Болалигим, яшир күчоқларингда. Юракка армоннинг кўрпасин ёпдим, Қалбими ўт эмас, музларга отдим. Олов бағрингда мен бир гўша топдим, Болалигим, яшир күчоқларингда. Оташин йилларни ортга қайтариб, Келайлик кошингга ойни кўтариб. Қайдасан, болалик, топай ахтариб, Болалигим, яшир күчоқларингда.

Табиатни севади. Илк шеърни тўплами "Кушлар нима дейди?" – деб номланганди.

Кўхинурдек кўзни камаштиргувчи, Кадимий навқирон, кўхна Самарқанд. Неча асрлик тарихни сўйлагувчи, Илму маърифатнинг жони Самарқанд.

Темур давлатининг пойтахти ўзинг, Дунёда тенги йўқ гўзл Самарқанд. Улуубекнинг она Ватани ўзинг, Фалакиёт фанига бешик Самарқанд!

ишларида фаол қатнашади. Колледжа ўтказиладиган ҳар бир тадбирнинг сценарийсина ўзи ёзиб, бошловчиликни қилади.

- Ҳар куни севимли устозларидан сабоқ олишдан жуда баҳтиёрман. Менга айниска таники санъаткор Коммуна опа Исмоилова, Гулшод Отабоевалардан кўшик айтиш ва раксга тушини ўрганиш ёқади. Халк этнографик фольклор кўшик, кўйларига қизиқаман. Ойхон опа Ёкубовадан эса чанқовуз чалиши сирларини ўрганяпман, - деб Мамлакатхон.

БАСИРА тайёрлади

- Муаззамхон Мамадалиевна, "Оналар ва болалар йили" да вилоят хотин-қизлар кўмитаси амала оширган ташкилий-тарбиявий ишлар ҳақида фикрлашсан.

- Айни муддоа. Чунки, Вазирлар Маҳкамасининг "Оналар ва болалар" Давлат дастори асосида вилоятимизда кўпингина хайрли ишларни бажардик. Хусусан, ҳомиладор аёллар саломатлигини яхшилаш ва соглом бола туғилиши учун зарур шарт-шароитлар яратиш бўйича саломлеки ишлар қилинади.

Малакали врачлар, олимлар ва хотин-қиз фа-

Хотин-қизлар кўмиталяри фаолиятидан

ялаш, бунинг учун ҳар бир оиласда тиббий, психологияшароитлар яратиш кўзда тутилган. Ҳозиргача шу мақсадлар учун давлат бюджетидан 86 миллион сўм маблағ сарфланди. Маҳаллалардаги "Ота-оналар" университетлари", шаҳар ва туман хотин-қизлар кўмиталяри ўтказаётган "Ёш беғойимлар", "Алломиш авлодлари", "Нафосат маликалари", "Футболимиз келажаги" каби кўриклар ёш авлодни жисмонан ва баркамол қилиб тарбиялашга хизмат қилмоқда.

- Мактабгача ўшдаги болаларда Ватан туйғусини шакллантириш, атроф-муҳит ва

Андижон вилояти ҳокими ўринбосари, вилоят хотин-қизлар кўмитаси раиси Муаззамхон ШАМСИБОЕВА:

МАҚСАДИМИЗ – ОНА ВА БОЛА СОҒУ ОМОНЛИГИ

оллардан ташкил этилган 9 та гурӯҳ туманларга чиқиб, аёллар ва болалар соғлигини яхшилаш, улар ўтасида ногиронликнинг оддини олиш, миллатнинг насл-насабини яхшилаш бўйича ўкув семинарлари ташкил этдирад, сухбатлар ўтказдилар.

"Софлом авлод учун" жамғармасининг вилоят бўлими ва "Оила" иммий-амалий маркази ўзаро ҳамкорлиқда аёлларнинг тиббий саводхонлигини оширишга кўмаклашувчи варажадар, буклетлар нашр этириб оиласларга тарақтамоқда.

ФХДЕ ўбилимлари ниҳоҳанувчи ўшларни тиббий кўрикдан ўтказишни изилдиган ўйлга кўйишган. Бу тадбир никоҳланувчи ўшларни бир-бирига ишончни оширишдан ташқари айрим оиласларда тўйдан кейин кузатиладиган ноҳуш жанжалларнинг ҳам оддини олмокда.

- **Муаззам Мамадалиевна, Давлат дастурда чакалокни доимий тиббий назоратда саклаш, жисмонан ва маънавий тарбиясига гўдаклигидан эътибор бериш алоҳида таъкидланган. Бу борадаги ишлар қандай?**

- Янги түғилган чақалокларни тўғри парвариши қилиш ва уларнинг касалликларга чалин-маслигини таъминлаш учун хотин-қизлар кўмиталярининг ташаббуси билан вилоятдаги 25 та түргук комплексларида "Ёш ота-оналар мактаблари" ташкил этилди. Машғулотларни тиббёт институти олимлари. "Софлом авлод учун" жамғармаси мутахассислари ва шифокорлар олиб бормоқдалар.

Туғиши ўшидаги аёллар ва болалар ўтасида камкорлик касаллигини оддини олиш амалий тадбирларига ҳайрия жамғармалари вилоят бўлимлари ёрдам кўрсатмоқдалар. Шу маблағлар хисобидан "гемотоген" препарати сотиб олиниди.

Аҳолининг ижтимоий химояга муҳтоҳ гурухлари, хусусан серфарздан оиласлар, ногиронлар ва бокусчизис қолган ёш болали оиласлар хотин-қизлар кўмиталяри томонидан алоҳида назоратга олинган. Уларнинг рўйхатлари тузилиб, зарур моддий ва маънавий ёрдам кўрсатиб келинмоқда.

Ота-оналаридан ажраб қаровсиз қолган болаларни ижтимоий химоя остига олиш, тарбия ва даволаш мусассасаларидаги вояга етмаган етим болаларни уларни асраб оладиган оиласларга бериси ҳам фаолиятида мухимдир. Ҳозирги кунгача 478 нафар химояга муҳтоҳ бола аникланиб, рўйхатга олинди. Шулаардан 171 нафарига ҳомийлар тайинланди, 50 нафари оиласларга фарзандликка берилди, 24 нафари "Мехрибонлик" уйларига, 2 нафари Тошкент шаҳридаги "SOS" – Ўзбекистон болалар маҳалласига жойлаштирилди.

Айни пайтда қаровсиз қолган болалар учун Андижонда "Мехр даргоҳи" марказини очиш сайдархакатлари килинмоқда.

Давлат дастурда болаларни гўдаклигидан бошлаб жисмоний ва маънавий соғлом тарби-

Мамлакатхон УЛАШЕВА – Самарқанд вилоятининг Пайарик туманиндан. Ҳозир Тошкент шаҳридан маданият коллежининг I-курс талабаси. Аъло ўқиши билан бирга жамоат

табиатга меҳр ўйғотиш, ёш аёлларнинг хукукий саводхонлигини ошириш борасидаги фаолиятини ўтказиши ўйлга кўйиганимиз. Хотин-қизлар кўмиталяри ва ҳалк бўлими фаоллари томонидан ўтказилётган бу кўрик-танловлар 5-6 ўшдаги болаларда ўзи яшаб турган жойни, атроф-муҳитни ўрганишга, Ватан туйғусини шакллантиришга хизмат қилмоқда.

Хар бир боғчада "Жонли табиат бурчаклари" ташкил этилган...

Ёш хотин-қизларнинг хукукий саводхонлигини ошириш, улар онгига миллий истиқлол фояларини сингришиш масалалари ҳам диккат марказимизда турибди. Бу борадаги тарғибот-ташибот ишларимизни хотин-қизлар кўмитаси юниси "Хукуқшунос аёл", "Олима" уюшмалари ва "Оила" иммий-амалий маркази мутахассислари вилоятдаги органлари милимлари билан ҳамкорлиқда олиб бораётлар. Учрашувларда, давра сухбатларда оиласлар муносабатларнинг хукукий мезонлари, ота-оналар ва фарзандларнинг хукуқлари ва бурчлари, фуқаролар ва жамият ўтасидаги муносабатлар ҳақида атрофичина тушунчалар берилмоқда.

Аёллар ва болаларда маънавий, руҳий ҳамда хукукий ёрдам кўрсатиш, уларни ижтимоий химоялаш максадида "Оила" иммий-амалий маркази ҳузуридаги кризис маркази ташкил этилди. Бундай марказлар Пахтаобод, Балиқчи ва Ҳужаобод туманларида ҳам иш бошлиди. Андижондаги таъян тиббёт коллежида "Оила психологияси" фанини ўқитиши ўйлга кўйилди.

- **Вилоят хотин-қизларининг 70 фоизи қишлоқларда яшайди. Хотин-қизлар кўмитасининг ташкилий-тарбиявий ишларида бу ҳолат қандай хисобга олинмоқда?**

- Бу борада туман хотин-қизлар кўмиталяри ва уларнинг қишлоқ фуқаролар йигинлашдираги фаоллари бизнис асосий таъянчимиз. Шу кунгача оиласларнинг 90 фоизи тиббий ижтимоий мотронак килинди. "Софлом авлод учун" жамғармаси вилоят бўлими ташкил этилган кўмача тиббий-ижтимоий мотронак килинди. Ҳозирги кунгача 22 та кам таъминланган оиласи узлуксиз мотронажга олган, шу кенгашнинг моддий кўллаб-куватлаши билан 121 нафар она ва бола соғломлаштирилди.

Президентимиз ташаббуси билан «Карияларини кадрлаш Йили» деб номланган янги 2002 йил эшик қоқиб турибди. Бу табаррук ийлга очик юз билан пешвуз чиқарманимиз, янги, савобли ва хосиятили ишларни ўзимизни чоғларимиз, «Оналар ва болалар Йили»даги фаолиятини ҳам такомиллаштириб бераверимиз.

- **Самимий сухбат учун раҳмат.**
Сухбатдош М. НОРХЎЖАЕВ

КАЙНЭГАЧИЛАРИН

Кўклам бўй кўрсатиши билан қишлоқдаги дала ҳовлини миз кўзимга кўринаверади...

Дала ҳовлига борган куни мизнинг эртасига ёқ қайнэгачиларини бир-бир бориб кўриб келамиш.

Матлуба, Махбуба, Махтума, Уғилжон, Рислик... Саккиз қиз-

МАТЛУБА ОПА

Баъзан қайнэгачиларим билан битта-битта гаплашиб ўтиргим ҳам келади. Улар ҳам сўзомал. Ҳар бирда бештадан ўнтачча фарзанд бўлгандан кейин уларнинг ичидаги ҳам гап кўп-да!

Телефон қиласман.

- Матлуба опа бормилар?

Телефон гўшагини кўтарган Собиржон жавоб бериш ўргига бир кулиб олади... Кейин:

- Опангиз ўша сизларни кидан келиб Арқитга жўнаб колганлар, - дейди.

Матлуба – энг катта опамиз. Аслида үй-жойлари Хумсон қишлоғида, болача қалари ҳам шу қишлоқда яшашади. Лекин опамизнинг иккича ўйлари ҳам бор. Бу – Арқит. Ўша ёкка кўпроқ талпанинг турадилар. Собиржоннинг кулгуси онасининг ана шу одатига ишора. Агар кўйиб берса онаси баланд төг орасидаги Арқитда қишилашга ҳам тайёр. Опамизнинг Арқитсайга кўнгил қўйганларича бор. Арқит Хумсон қишлоғидан саккиз чақирима юкорида, ёз чилласида ҳам у ерда кўрпага ўралиб ётилади. Жуда баҳаво жой. Опамизнинг доимо қозони тўла. Сут, хурмачасида катиқ, сават-сават курт килади... Бу жой бир пайтлар ота-боболарининг ери бўлган экан. Опамизнинг бу ерларга ўрганиб қолганинг янага бир боиси ҳам шу. Убайдулла

дан сўнг тилаб-тилаб олишган ёлғиз укаларига мен тушганин. Турмуш курганимизга 44 йил бўлади. 44 йиллик келинман уларга. Агар шунча йиллардан бўёу шундайн тутув, биримизга ичишиб яшамиз десам ёғон гапларни бўлардиди. Шу пайтларни соғиниб-согиниб юраман...

почча билан бу ерда узоқ вақт яшаб, янгидан боеяратганлар. Опамиз бир этак бола туғиб, ҳаммасини вояжга етказиб, жой-жойига кўйган қаҳрамон она. Аксари болаларининг киндиги шу ерда кесилган, кулоғига шу ерда аzon айтилган... Хозир энг катта қизлари Лолаҳон пайғамбар ёшида. Шифокор. Хумсон қишлоғида уни ҳамма хурмат қиласди. Сабаби, у қанчадан-қанча оналарга доялкин килган. Узоқ йиллар қишлоқ ахли сиҳат-саломатлигининг посбони бўлган. Нафакада бўлса ҳам кўлингиз эм бўлсин, дея эшигини қоқиб келадиганлар кўп. Тоҳиржон – боғбон. Катта хўжалиги бор. Мол боқишини яхши кўради.

Мехнатдан қочмайди. Овга ўч. Онасига ўхшаб Арқитдан кўнглини узиб яшай олмайди. Зокиржон – олим, фан номзоди. Тошкентда яшайди. Дам олиш кунлари уни бола-чакаси билан Арқитдан топасиз. Ер чопади, экин эқади, боққа қарайди... Бошқалари ҳақида ҳам ана шу меҳнаткашликни, ерга меҳр бераби, ундан кучкүвват олишаётганини, ота-оналарни сингари ер фарзанди эканлигини айтиш мумкин. Опамизнинг болаларидан кўнгли тўк: Худо хоҳласа улар хаётда хор бўлишмайди. Бу дамларни Убайдулла поччамиз икковлари кўришини орзу қилишарди. Поччамиз барвақт ҳаётдан ўтиб кетди. Бола-чақаларидан кўрганини кўрди, қолгани-

мушук ўтган пайтлар бўлган. Лекин бу ўзаро тушумовчиликларнинг умри, минг бор шукрим, ёз ёмғиридай қисқа бўлди...

Ишонасими, улар билан учрашув менга ҳамиша бир байрамдек. Келин бўлиб мен уларга парвона, опалик қилиб уларнинг менга меҳри ёғилиб туради. Шу пайтларни соғиниб-согиниб юраман...

ни мана Матлуба опамиз кўяртилар... Болалар 80 ёшдан ошган оналарини йўқлашиб Арқитга теззели келиб тuriшади. Бир жойда кўним билмас оналарини қани энди оёқ узатиб ўтирганини кўришиш. Опамиз ер чопиб, иккича атик сабзи, пийёз, помидор экайтган бўлади. Ёки ўтоқ қилаётган, чор-атрофдаги куриган дарахт шоҳларини йигиб-тераётган, тўкилган мева-чеваларни териб, отфотга ёйётган... Ишқилиб, тонг отгандан кун ботгунчаға фимиримир...

- Сизга нима етмайди, онажон? Бундок дам олиб ўтирасизми, йўкми? - дейи қуониб гапиришади болалари.

- Жуда кизиксанлар-а, ўтиромасам нима қилай?! Ётсам оғир бўлиб кетавераман. Юрганим сайин енгил тортаман.

Опамиз ҳовли-саҳни атрофидаги гир айланда кир-адирлар, тепаликларни жуда яхши кўради. Бази-базида уларнинг тепасига чиқиб, атрофни томоша қиласди. Чор-атрофни кузатади. Ховлисида яшнаб турган сабзи-пиеёз, картошка, ковун-тарвуз, бодринген, маккажӯхориларини тепадан кўриб хузур қиласди. Илгарилари унча-бунча ўйлун кўрдим демай босиб кетаверар эди. Одамдан гайрат кетмасин экан. Ҳассага таяниб-таяниб бўлса-да, тепаликларга чиқиб туришни ҳозир ҳам кандо қилмайди опамиз.

Саксон ўшдан опса-да ҳалиям ҳаётдан зерикмаётган, табиатни жуда-жуда севгувчи Матлуба опамиз: "Садағанг кетай табиат, садағанг кетай она заминим", - дечай шукроналар айтиди...

(Давоми бор)

Дилбар МАҲМУДОВА

Оила ва жамият

3

ЎҒЛИМ, СЕНГА АЙТАМАН

(Боши ўтган сонларда)

Ўғлоним, ҳали сочинг оқариб, асабинг чарчамай турив, бир армонли ўғитни сенга айтуб олай. Эркак тоғасининг бир зағлиғига бор: у ўз фельмини кексаликка тайёрлаб билмайди. Аёллар шашпира ёш қушлаган сарни фельзлари кенгайиб, ҳар нега жазилламайдиган, кечиравчи, келиширувчи бўлиб боради. Аммо элликдан ошган эркакнинг фельзла торлик, ўзига ётибор талаб қилиш, оила аъзоларининг икир-чикирларига арашашвериш, майдо гаплик, гинахонлик кучайгандан кучяди.

Ишгирма ёшли ўғлоним, балки сенинг ҳам отандга шундай ўзгаришлар пайдо бўлаётгандир, ўзинганд ұтганини ўзинг билоб юргандирсан. Шу изтиробларинг эсингда турсин ва улғайиш навбати ўзинге келгандга, шайтонни енгиши, фельзингин жиловлашни уддала, бола! Хозир биз ранжиб турган одамлар ўттиш ёшларидан элликларига не-не ихтиорлар қилган, не-не обўрар олган, қанчадан-қанча инсонларнинг дуосига эришган қишилардир. Ўз вақтида кимлар уларни хавас қилмаган дейсан! Лекин фарзандларни уларнинг у салобатларини тасавур киломайдилар, унда гўдак эдилар. Менга энг алам қилгани, бугун улгайб қолган у болалар оталарининг хозирги туришига қараб: "Отамиз мунча майдо фельзли, ёқимсиз бўлмаса" деган хуласага келишларидир! Нафсламбирини айтганда, бу хуласа ҳақ! Чунки оталари инхиқ, дилозор бўлиб қолган. Битта эмас, минта ўғилга фарҳ бўладиган ишлар қилган оталарнинг болалари зада бўладиган холатда тушиб колишилар фоят алами! Бемор, тўшакка михланиб қолган одам шундай бўлса, кечириш мумкин. Аммо тани-жони соғ турив шу йўлни тусти, фоят малолли! Айтгин-чи, отанг аёлининг олдида сени ерга уриб турса, келиннинг олдида сени ҳакорат қилса, ҳатто норасида набираларига ичи торлик қилиб кун бермаса, малол эмасми? Ҳамманинг муаммоси ўзига єтиб турганда, эшикнинг фирчилаша, телевизорнинг овози ёки кимнингдир кийинишидан бир кунда бир неча бор жанжал чикаверса, ҳатто гўдакчана малол эмасми? Ўғлоним, сен ўзингни шу баҳтсизликка олиб борма!

Мен бир китобимда айтган эдим: оталар-оналар ўзга кирсанлар. Юзга кирганларида ҳам болалари уларнинг дайдорига тўйиб қомаси! Кетар бўлса, оптимизда "дод" деб ёниб қолсанлар, "тилида бол берганим, дилимни авайлаганим, ҳаммадан аълоим, ҳаммадан керагим кетди", деб бўлаб қолсанлар!

ОҒА-ИНИЛИК ҚАЗЗЛАРИ

Ўғлон болам, ақа-уканинг қадрини ёлғиз фарзандлардан сўра! Банданинг тақдирда иссиқ бор, союв бор. Жигарбанд қадрини келиб, ёлғиз бошини қайга уришини билмай қолган, сунянишга одам тополмай толган, эшигидан соғиниб кириб келадигани ўтқилигига куйиб ўтганлардан сўра!

Ақа-укарии борининг ҳеч қачон отаси ўтмайди, эгачи-синглиси блорларнинг ҳамишина онаси тирик! Жигарларинг онангнинг қобиргалиридан, онангнинг жони, томири, қонидан биргалиши ёбири чиқиб, ота-она жонининг энг ширин жонини тенг тақсимлаб олган жондошинг, қондошинг, суюқдининг, томирдошингдир!

Орага аёлинг тушиб улардан нари бўлсанг, отинг – хиётан!

Орага пул-мол тушиб, жигаринг билан уришсанг, отинг – номард!

Айниска, мерос талашиб, юз кўрмас бўлиб кетган ақа-укарии ўғил фарзанд эмаслар! Улар отаноси ўлгунча одам қиёфасида туриб, уларнинг ўлимини пойлаб, мерос коладиган молу жонни хотмалиш қилишга шай турган йиртқич бўриларидир! Бир парча ер учун бир-бируни судга беришгача бораётган, бир кўрпода катта бўлган жигарини етти қозига ошна қилаётганлар қайси бўридан кам?! Улар иймонни таниса, Оллохнинг бордлиги, руҳларнинг тириклигига ишонса, шундай килариди!?

Ўғлоним, бундайларни Ҳаку халқнинг норозилиги уриб кўяди! Улар ҳеч ўсмайдилар! Асло бара топмайдилар!

(Давоми бор)

Турсуной СОДИКОВА

РОЗИЛИГИНГИЗНИ ОЛОЛМАДИМ, ОТАЖОН!

Мен асли Андиконданман. Менинг азиз аз мебрибон отам Абдурахмонов Тақдирида 1998 йил 76 ёшида бу дунёдан кўз юмдилар.

Туғилиб ўстган маскандан узоқдагим сабаб, мен төмажонимни охирги жойига кузата олмадим, видолаша олмадим. Шу армонимни севимли газетамиз орқали изхор этмоқчиман:

"Азиз ва мебрибон отажон. Сиз бизга ҳам ота, ҳам она эдингиз. Сиз 7 фарзандни ўзингиз оқ ювиб, оқ тараф бояга етказдингиз. Ўзингиз ҳам эркак бўлиб, ҳам аёл бўлиб ҳаммамизни ўқитиб, уйлижойи килдингиз. Биз онамиздан жета ёрта айрилган эканмиз. Онализнинг ҳам жойлари жаннатдан бўлсин. Сиз одамларнинг: "Шунча болаларни нима қиласан, уларни олмадим, видолаша олмадим. Шу армонимни севимли газетамиз орқали изхор этмоқчиман":

Хотира – муқаддас

йим олишга қизганиб: "Сенлар яхши еб, яхши кийининглар", - дердингиз. Мана, ҳозир чир фарзанднинг онамисан. Фарзанд тарбия қилиш, уларни вактида едириб-кайинтириш анча мушкул эканлигини энди тушундим.

Отажон, мен армонда қолган қизингиздан рози бўлинг. Сиз касал ётган пайтларнинг ҳатто бир пийёла исиси, чой ҳам узата олмадим. Менинтизи бўлиб кутиб, жон беролмай қийналганингизни опаларим гапиришиб беришганда бу дунё ўзимига қорону бўлиб кетди. Сиз ҳамма қизларнингиздан ҳам кўра мени оптироқ яхши кўрардингиз. Ҳар йили бир марта таътил пайтида боришимизни кўча пойлаб кутардингиз. Қўзинингизда ёш билан янга кузатиб кўярдингиз.

Насиба ХУРБОЕВА
Жиззах шахри

Ушбу маколани қоралашдан олдин юз истихолага, андишага бордим, кўнга ва хўн ўйладим. Сирасини айтганда, кўпдан бери кўнгилга тинчлик бермай келётган ушбу мавзуни қаламга олишимга шаҳар тери-таносил касалликлари шифоносида ишловчи врач ўргонгими ўйклаб борганим сабаб бўйди. У иш билан банд эканлиги боис, бироз

кутишимга тўғри келди. 35-40 ёшлардаги барваста ийгит билан ҳовлида танишиб қолдик. Журналистигимни билгач, юрак қаърида пинхон асрар келётган дардини тўкиб солди:

- Нимагадир бу сирни сизга айтгим келди,- дей гап бошлади у. - Айтсан тилим, айтмасам дилим ўтрани бораётir. Йўқ, барбири айтишим керак, балки бошқаларга сабоқ бўлар. Хуллас, 24 ёшидама кичикроқ бир корхонага бошлик бўлдим. Кўп ўтмай янги котиба ишга олдим. Қандай қилиб унинг тузогига олинганини билмай қолдим. Сирасини айтганда, хотинингдан эшитмаган мулойим сўзларни ундан эшитсанг, сериша мулозиматни ундан кўрсанг, ёёгин толганини сезмай ҳам қоларкансан.

- Уят бўлса-да, бўёнини ҳам айтишим керак,- дей оғир хўрсинди ҳамсұбатим. - Зоро, бутун фоҳеянинг илдиши шу ерда. Сиз ҳам ортиқча кўптиришмай ҳамда қайчиламай ёзишингизни истардим. Биринчи учрашув кечаси у эри билан бир йилча яшаганини, бироқ пок бўлиб қолганилигини "исботлади". Бир ёстиқка бош кўйган ўша ийгитнинг юзига анча-мунча балчик ҳам чаплади. Қайсидир касаллик билан вафот этганини айтиб, кувонганини ҳам яширади.

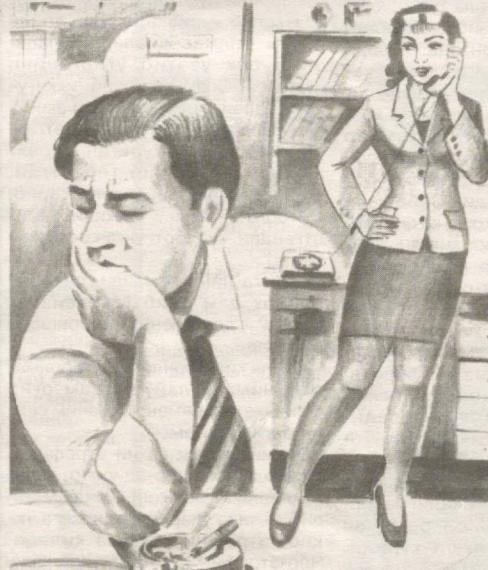
У билан бир йилча хуфия

учрашиб юрдик. У менга жуда меҳрибон эди, хотинимдан бўлиб қолганди. Эркалашлари, нозу-карашмалари билан қалбимга тобора чукурроқ сингиб бораради. Тан олиш керакки, ўз хотинимдан бунчалик мулозматни кутолмасдим. У серғалвароқ эди. Хуфия "учрашувлар" бъазидда иш кабинетимда, иш вақтидан

лиги хатти-ҳаракатларида тобора яққолроқ кўзга ташланга бошлади. Кейин билсан, мен йўқ пайтлари бошка хушторлари билан телефонда хуфиёна гаплашиб, учрашув дамларини белгилаб оларкан. Бора-бора у мендан хечам уялмайдиган, тортинмайдиган, ҳатто кейинчалик писанд қилмайдиган бўлиб қолди.

комса учун пул тўлашга тўғри келди. Бу ҳам майли-я, ҳам масидан ёмони бу гап бутун туманга тарқалиб кетди. Табиқчи, қайнота-қайнонамнинг ҳам кулогига этиб борди. Қизлари ва набираларини олиб кетишиди, кўч-кўрони билан. Кўчада бошимни кўтариб юрлмай қолдим. Шу орада касалликка чалинганими билди.

АЙТСАМ ТИЛИМ, АЙТМАСАМ АГАЛАМ...

либ қолдим. Ўз вақтида врача мурожаат қилган эканман, бир ойдан зиёдроқ даволаниб, соглигим тикланди. Иккни ҳафтадан сўнг, ишдан ҳам олишибди. Ана шунака гаплаб... Ишку топилар, бироқ оиласида тиклаб бўлармиш! Кимдан ёрдам сўрай, кимдан најот кутай?

Ҳамсұбатим ўзининг ва котибасининг исмими ёзмасликини, манзилини ҳам сир тутишимни илтимос

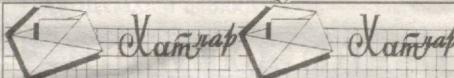
килди. Майли, у айтганча бўлаколсин. Ахир, ҳаётда ушбу ийгит каби ёки бошқача ҳолатда адашганлар озмунчами?! Ҳамсұбатимнинг хикоясидан маъым бўлди-ки, котиба хуфия фоалиятини бирор "маданиятироқ" амалга ошишаркан. Врач ўргонимнинг изохлашича, муайян манзиларда "бойвачча" ийгитларинг ийлалрига мунтазир бўлиб турадиган, енгил автоуловларда, хилватгоҳларга "саҳёт" қилиб юрадиганлари ҳам бор экан. Ҳатто, жамоат жойлари бўлган шахар меҳ-

моҳоналаридаги шу хил хуфия учрашувлар ўюнтириши, бу ишга ўша меҳмонхона ходимлари ўзлари ҳомийлик ва ташкилотчилик килишлари хакидаги фактларни эшигит, юрагим оркага тортиб кетди. Ахир, республикамизда СПИДга чалингандар сони ошганнингини эшигитгач, бу йўлларни беркитиш, фов солишни вақти етмадимикан, дея ўйга толасан киши. Наҳотки, инсон пул ва қандайдир бемаъни майл, дея шундаки тубанлика шўйнисага?! Юкорида айтганимдай, ҳамсұбатимнинг аянчли тақдирни битилган ушбу маколани ёзмасаммикан деган фикрга ҳам бордим. Бироқ, кейинги пайтларда бедаво СПИД хақида тез-тез гапириладиган бўлиб қолди. Йигирманчи аср вабоси тобора тармоқланиб бораётган экан, тери-таносил касалликлари шифокорларининг назаридан, ўзларидан четда колаётган ўша котибага ўхаш қизлар ўнлаб, юзлаб йигитларни ўша "вабо" комига тортмаслигига ким кафолат бера олади.

Бу бедаво дарднинг олдини олиш барчанинг, бутун жамоатчиликнинг ишига айланishi лозим. Бемор ийгит сингари йўлдан адашганларга, енгилтак қизларга фақат жамоатчилик таъсири орқали муфассалор курашиш мумкин. Шу касаллик ўлка мизда тарқабди, деган ганинг ўзи маънавитимизга урилган болта эмасми?! Ахир, биз имонли, ҳаё-иболи, дийнатли, ўз қадриятларини бир умр ёзъозлаб келган ҳаалқ вакилларимиз-ку! Сиз нима дейсиз азиз газетхон!

Хайрулла ХАМОРОЕВ

МЕН-КУ УНИ ТУШУНАРМАН...

"Оила ва жамият" нинг хар сонини интизорлик билан кутиб ўййиман. Ўзим эса таҳририяга биринчи бор мактуб ёзмокдаман. Чунки бир масала юзасидан юртдошларимнинг фикрини билмоқчиман. Фақатгина мени тўғри тушунасизлар, дея ўмид килимсан. Мен ўйланганим, оиласида жуда яхши. Лекин...

Мен 1999 йил билим юртларидан бирига ишга кирдим. Ўша жойда ишлайдиган мэндан 6-7 ёш катта Б. исмли аёл билан танишиб қолдим. У аёл дастлаб менга иш юритишида ёрдам берди. Секин-аста у билан дўстлашиб қолдик. Бу аёлнинг З нафар фарзанди, умр йўлдоши бор. Оиласига хавасим келади. Умр йўлдоши билан анчадан бери танишим. У аёл чиройли, хушумомалари, ҳакиқаттуба ва одамга жуда мөхрибон. Мен ҳам кўлимдан келганича ундан ёрдамимни аямайман.

Б. опа билан дала ишларига бирга чиқдик. Боргандар сарни унга жуда ҳам ўрганиб, сирдошдек бўлиб қолдим. Мен ундан жуда кўп маслаҳатлар олар эдим.

Кунларнинг бирида Б. опа С. исмли бирига ишлайдиган аёл орқали К. исмли ўзиғ тенгкүр киши билан танишиб қолди. Ҳамма ишлар шундан кейин бошланди. К. боргандай сайн турли баҳоналар билан тез-тез кела бошлади. Менинг эса у одамга нисбатан ҳараким келади. Сенга нима кераги бор, юраси юраверсин деб ўйланмаглар. Ахир иккви ҳам оиласи-ку! Б. опага кўп маротаба: "Сиз, опажон, бу эр-

как билан камрок гаплашинг, яна-а..."- деб айтидим. Лекин барбири унинг хатти-ҳаракати ўзгармади. Бу сирларни мен ва С. опа биламиз холос. 16 август куни кечки пайт К. келди-да опани машинасида олиб кетди. Бундай кетишлар жуда кўп тақорланди. Мен буларнинг қайтиб келишини кечка чутиб турдим. Ўша эрakkан машинасида соат 9 ларда келишиди. Кичик бўлсам ҳам кўп марта опани теграйвериб диккатини ошириб юбордим. У охири К.ни ётириб қолганини айтиди. Мен эса унга К.нинг келишига қарши эзанлигимни, оқибати ўзиғга — оиласига ўмон бўлишини айтидим. Опа айтишича, ўша эрakkан машинасида бориб унча-бунча ишларини битириб олиди. Хўп, бу гапни мен тушундик дейлик, лекин бошқаларчи? Улар тўғри маънода тушунармикан? Сизлар нима дейсизлар?

Мен бир нарсадан жуда-жуда кўркманам. Агарда бу гаплардан Б. опанин умр йўлдоши хабар тобиғи колса, оила барбод бўлади-ку! Балки сизлар, мени рашиб килаёт, деб ўйларисизлар. Йўқ-йўқ. "Бўйласа-сенга нима", -дерисизлар. Лекин бир яхши оила бузила бошлаётган бўлса, қандай килиб индамай қарраб туриш мумкин? Ахир булар бошка — эрги тарафа кетаётли-ку!

Сиз азиз юртдошларим, бу борада ўзингизнинг кимматли маслаҳатларингизни билдирасизлар, деб умид килиб қоламан. АНВАР

Андижон вилояти,
Асака шахри

ЖОНИМДАН ОРТИК КЎРАРДИМ

Бу беш кунлик дунёда "дўстлик" деб аталмиш муқаддас тўйгани Оллоҳ одамзодга ињом ётган экан-у, уни кимдир ёзъозлаб қадрлар, кимдир эса буни шунчаки эрман ўйлаб оёб ости қиласаркан. Гоҳида энг якин дўстим билан ўтириб дардлашгим, сирлашгим келади. Лекин... Лекин менинг ўша жонимдан ортиқ кўрган дўстим алдади. "Наҳотки" дейман ўзимга-ўзим. Кани энди бу тушим бўлса-ку, тезор ўйғонб қетсам... Лекин афус... Минг афуслар бўлсунким, мен энг яхши кўрган дўстим, ҳаммага доимо у хақда фарханлаб мактаб юрган дўстим сотилиб кетди. Баъзида: "Сен билан дўст бўлгиси келмади, нима қиласан ўзингни кийнаб", дейман ўзимга-ўзим.

У қандайдир калондимог, мактандик ёди-ю, лекин яна намиси биландир менга ёқарди. Бир-бираимизни жуда авайлардик. Дўстликимиз нега бузилиб кетди? Ўйлаб ўзимга етолмайман. Наҳотки пул учун, кўча-кўдаги олифтагарчиллик учун мэндан воз кечиб бошка билан дўстлашиб кетди? Эмиши, бошка ҳардан дўсти" келибди-ю, топшишиб олишибди. Мен эса четда колиб кетаверар эканман-да...

Кайси гуноҳим учун? Уни доимо ардлокагим, союв ҳамонли ҳам унга рало кўрмаганим учунми? Бир-бираимизни ардлокаб кўнглигизга қараб гапириб эдикку. Нима ёқмай қолди экан унга?! Ўзимдан айб атариб кўраман, лекин бирор бир

арзигулик нарса тополмай кийналаман. У билан очикасига гаплашиб олмоқчи бўлдим. Лекин, ҳеч нарса айтмади.

Мана ўша мен учун азиз бўлган "дўстимни" ҳам кўрмаганимга 5 ой бўлди. Бир кун кўрмасам бигар нарсанини йўқотганда бўлардим. Бир-бираимизга ошиқардик. Лекин қани ўша дўстлик, кани ўша сенга садоқатли бўлишиш неча бор таъкидлаган дўстинг? Биласизларни, гоҳида тонгни туга улаб гаплашиб ўтириб. Фотима ва Зуҳра эгизакларга ўйланамиз дердик. "Сутдан оғзи кўйган қатикини ҳам пуллашиб ичади" деганларидек калбимнинг туб-тубида "ишочсанлизик" деб аталиш хиссият түфён урмоқда. Тўғри, бошка дўстларим ҳам бор. Лекин ўзимга ишонгандан дўстим мэндан ҳеч бир сабабсиз воз кечгандан кейин...

Баъзида ўзимга-ўзим: "Эй инсон боласи, сен ўша садоқатсиз дўстинг учун куйинма, унинг орқасидан ялиниб юрмагин, ўз қадрингни билгин, унга керак бўлмасанг, унинг учун бир пул бўлсанг, ким учундир энг керакли, энг азиз инсондирсан. Ахир сенда ҳам қалб, гурур бор-ку", дейман.

Бу хақда юртдошларим қандайдир фикр билдиришаркин? Маслаҳатларингизни интизорлик билан кутаман.

ШЕРЗОД

Фарғона шахри

КЕЛИН ҲАМ ФАРЗАНДИМИЗ

Мавлуданинг дил изҳоридан ногята таъсирлайдим. Ахир кизини узатган она кўп рузғор ишларини ўргатса ҳам келин бўлган хонадонингда "аза" бўлсин деб йиғи сўзларини ўргатиб кузатмайди-ку. Ҳаёт сабоқларини инсон аста-секин ўзлашибтириб, дононашиб боради. Мен ҳам бир пайтлар ёш эдим. Яхши-ёмонни бошимдан кўп кечирдим. Жигарларимдан абдий жудо бўлган кез-

«Кайнанамни эслаб»—37-сон

билин бирга ўтказгувчи ўз азиз фарзандимиз-ку. Келинларимиз хафа бўлса, ўйилларимиз ҳам кўшилиб хафа бўладилар. Буни унумтайлик. Болаларимизнинг тич-тунч туту яшашиз бозга ҳам болгик, деб ўйлайман. Уларга билмаганини ўргатиб, ёмонни яшириб, яхшишини ошириб тарбиялаш биз учун ҳам фарз, ҳам қарз.

Насиба
САҶДУЛЛАЕВА

Тошкент

МАВЛУДА

СИЗ УЧУН, ТЕНГДОШЛАРДИГИЗ УЧУН...

Мен буш вақтларимда ҳалқ оғзаки ижоди билан қизиқиб лапарлар, келин саломлар ва йиги-йўқловлар тўллаб бораман. Бэзсан эса тўйларда айтиладиган келин саломларни қўлдан келганча ёшига ҳаракат қиласман. Мавлудаҳон сиз учун, ва сизнинг тенгдошларингиз учун қуидагилари ёзиб юбормоқдаман.

Тоғу-тошни төнг қилган,
Икки ёшни бир қилган.
Тил, виждан, иймон берган,
Аввал Ҳудога салом.
Тонгда чиқкан керилби,
Нур тараттган берилби.
Салом, салом, келин салом,
Қўйшомга салом.
Ҳар кеч юлдуз онаси,
Осмоннинг парвонаси.
Табмат дурданаси,
Оймомога бир салом.
Қўйкунинг сулув қизлари,
Тунда чақнор қўзлари.
Салом, салом, келин салом,
Юлдузларга бир салом.
Уй ичидан ўй берган,
Тиши кемтик кўй берган.
Енг учиди тўй берган,
Раис бобога минг салом.
Бог орқасидан йўл деган,
Жарақласа тоз деган.
Куруқ бўлмаса кўл деган,
Кудо боболарга салом.
Этаги ямок, тўн кийтган,
Оғзи билан ўнта кўй сўйган.
Пулини авайлаб тийган,
Кайнотасига минг салом.
Махалланинг сардори,
Тили ширин гармдори.
Қўлида синик дугори,

Матлуба ҲАМИДОВА
Кашқадарё вилояти,
Чироқчи тумани,
Ўмакай қишлоғи

Кайнанаминг ўнг кўли,
Туриб юрганда йўли.

Шу ўйнинг аса гули,
Энг катта овсингина салом.
Ўғил туғиб керилган,
Қоши-кўзи терилиган.
Бирор келса ёрлаган,
Қолган овсингалирга салом.
Ишга борса чарчаган,
Онасиникада яйраган.
Булбул бўлиб сайраган,
Кайнопаларига бир салом.
Айвон килиб, том ёғлан,
"Тико" да миниб чопган.
Мехнат килиб мол топган,
Кайнакаларига салом.
Янгам келди деб севинган,
Бир кундада етти хил кийнинган.
Ишим олди деб суюнган,
Кайнисингилларига бир салом.
Рўзгор тошине осган,
Ўтираса, турса кам босган.
Келин оёғин тез босган,
Кўй ўйгитга минг салом.
Бокувдан чиқкан отек,
Киз кўрса худди Гиротдек.
Юзи-кўзи бунотдек,
Кўёв жўраларига салом.
Тўйлар учун нон ёғлан,
Тогора қилиб тез чопган.
Тўрда ўтириб гап сотган,
Кўшилларга минг салом.
Кўлиши шира, усти кир,
Сакрашар дикир-дикир.
Келин учун ички сир,
Болажонларга салом.
Амма-ю холага салом,
Хамма, ҳаммага салом.

Дилбар НОРМУРОДОВА
Термиз шахри

СИЗ АЙБДОР ЭМАССИЗ...

«Ҳар қанча уринмайин»—42-сон

Тенгдошим А., агар малол келмаса сизга бъззи бир маслаҳатларимни бермокчи эдим. Мен ҳам 21 ёшимида турмушга чиқдим. Пешона экан, уч ойдан сўнг кўёв билан мурносимиз тўғри келмай, ўз хоших билан конуний ахрапидик. Бу орада кўнглимдан берар ўтгани ёлгиз Оллоҳга аён. Албатта, биринчи турмуш бу кимгadir бахт, кимгadir қайгу келтиради. Бўниши энди тақдир-азал деййлади. Тўғри, сизнинг фарзандингиз бор. Менда эса... Бу ҳам бир бахт. Сиз эса кўпам кўйинаверманг. Чунки сиз айбдор эмассиз. Кўлингиздан келганча оиласигини сизлашга ҳаракат қилгансиз, албатта. Неки бўлса ҳам сизни оқ ювиб, оқ тараф, элга фойда келтирувчи комил инсон килиб тарбия берган ота-онангиз хаёт эканлар. Шунинг ўзи яна бир катта бахт. Аввало улардан узр сўраб, уйга қайтиш. Отана биралбатта фарзандини кечирдилар. Шундан сўнгтина ишларингиз янада юришиб кетиши тайин. Ахирота рози, Худо рози дейдилар-ку?

Оиласигиза келсак, эскилардан орлган нақл бор: "Сўймаганга сўйкала!" Альбатта Н.га кўнглингиз бордир, лекин сиз ироадаси кучли эркак кишиисиз-ку.

Баъзан охиза бўла туриб, мен ҳам ироадами кучига суняман. Сизга маслаҳатим, оиласигиздан воз кечинг, барibir улар сизни тушунишмайди. Шундай экан, гурурингизни топташдан не фойда? "Иккичини марта турмуш куришга безиз колдим", - дебизис, бу нотўғри. Ҳар кандай кувончу-ташвишлар ўтиши тайин. Масалан, мен севган касбимга, меҳрибон онамга, оламга ва укамга суняман, шогирдларимга устоzlик қилаётганимдан фарҳанланаман. Қисқаси, ташвиш-кувончларимни улар билан баҳам кўраман ва шу билан ачна ингол тортаман. Тушунишмича, сизнинг ҳам севган ишингиз ҳамда фойдали юмушингиз

ЭСЛАТМА: Бир ташкилотда ишлаб катта обрў-эътибор топдим. Ўзим корхона очиб директор бўлдим. Ўй-ландим. Бир қизчали ҳам бўлдик. Ота-онам билан яшардик. Лекин Н. улар билан чиқишмай қолди. Охири кайнанамникига кўчдик. Онам бир неча марта узр сўраб, қайтариб олиб кетганин келди. Н. кўймади. Оқибат шундай бўлдики, бир куни ҳамма нарасамдан айрилдим. Хотиним билан ҳам ахрапидик. Ҳатто қизчамни ҳам кўрсатишмаяти.

У.

Бор. Ўзингиз эса, соғ-саломатсиз. Атрофга бўкинг, юртимиз тинч, дастурхонимиз тўкин — шунинг ўзи яна бир бахт эмасми? Тақдирингиз измига тан беринг-да, энди шошилмасдан, ота-онангиз маслаҳати ва мулоҳазалари билан умр йўлдоштанланг. Ахир айтадилар-ку: "Эгилганга эгит-у, қерилганга қерил-".

Фикримча, қайнота-қайнанасининг, тур-

муш ўртоғининг хурматини жойига кўя олмаган келиндан яхшилик кутиш амри-маҳол. Шунинг учун факат яхши одамлардан яхшилик кутиш. Вакт ўтиб Н. ҳам ўз хатоларини англаб етар, лекин унда кеч бўлади. "Аёл киши шундай бўлса, ёлгиз ўтганим яши", - дебизис. Беш кўл баробар эмас-ку, колаверса ёлғизлик факат Оллоҳга хос. Бир муддатта тасавур килинг, кексайлан чигонгизда фарзандларингиз беминнат, дастёр бўлиб хизматигизга камарбаста бўлишиша, эслихуши, ақлли, сизни тушунган ахли аёлнинг яхши-онем кунларингизда ҳамроҳингиз, маслаҳатгўйингиз бўлса, сизга яхши эмасми? Булар албатта, менинг фикр-муҳозазаларим. Н.га сиз биргина сўз айтмоқчиман: «Тақдир ҳади қилган ажойиб инсонни кўлдан чиқарибиз...»

МУЯССАР

Андижон вилояти

ФУРУРИНГНИ БУКМА

«Агар оиласигга дарз кетса...»—46-сон

Искандаржон! Эй ўғлон! Дил изҳорингни ўқидим. Ўзбекчилик дегандай оиласига саклаб коламан, деб оғзигина тиришибсанми?! Юрагинг он ва поклиги шундайгина кўриниб туриди. Бир хотинга иззат-икром бундан ортиқ бўлmas. Гулдай хунаринг бор экан. Едириб-ириши, кийинтиришдан кам қўлмабсан. Ҳатто алоҳида ўй куриб, шароит қилиб берибсан. Ота-она-ларинг ҳам тиљо одамлар бўлса кераки, ўғлимиз тинч бўлса бўлди, деб сени кўллаб-куватлашган. Хотинингнинг қиликлиари эса бориб турган ношуқридан бошча нарса эмас. Одам шу дунёда бир бор яшайди. Умр калалак умридек ўтади-кетади. Беҳудага асабинги йўқотмоқдасан, болам.

Хатингда масаланинг илдизини аниқ кўрсатган экансан. Қадимиглар "Онасини кўриб, кизини ол" деб бежизга айтмагандар-да. Қанчалик хастлўшламайлик, қанчалик истихолага бормайлик, ҳар бир нарсани ўз номи билан атаган маъкул. Кайноннинг моллараст экан. Асли зотингга тортасан, деганларидек молларастик дастури қизи-яни сенинг хотинингнинг ҳам гуллаб, яшнамоқда. Қайнотангингин жонига тузим берсан. Бунақ хотинлар ҳатто жаҳаннам оташига қаланадиган ўтилини ҳам ярамайди.

Фикрларинг тиник, бамаъни, диёнати йигит экансан. Иш судгача борган экан, юкни кўпайтирасдан, масалани чўзмасдан ахрапидик. Ҳаётингни заҳар-закумга айлантириб нима қиласан?! Бу йўрим учун Оллоҳ кечирсан. Комилжонни эса Оллоҳнинг паноҳига топшири.

Ота-онангизга ризолигидан чикма. Улар фанимат, кейин тополмайсан. Атроғингда ўн гулидан бир гули очилмаган киззар бисер. шундай қалиқ танлагинки, ота-онангиз иззат-хурмат кислин, сенинг

ЭСЛАТМА: Биз Нозима билан аввалига яхши яшардик. Комилжон исмли ширин ўғлимиз бор. Шу фарзанди-мизни урганинг сабаб уришиб қолдик. Шу куниёқ хотиним молини олиб она-синикига кетиб қолди. Энди эса судга берибди. Онаси: "Ё мени дейсан, ёзингни!" -дебди. Мен эса ўғлим учун ярашиб, тинч яшашни истайман. ИСКАНДАР

кўнглингни олсин, ширин-шакар фарзандлар тарбиялаб, элга қўшиш. Энди сен танлайдиган киз Оллоҳни танинг, Пайгамбарни билган, Қуръону ҳадисдан хабари бор бўлсин. Бундай киз молларастикка берилимайди.

Синамаган отнинг сиртидан ўтма, дегандар. Нима бўлгандай қайлинигни яхшилаб ўрган. Нурли, бахти келажагинг опцидни, болам. Ўтмишингни унту.

Шундайлар борки, ҳаркаторлари тўғри келмадими, дарҳол оиласив ришталарни узадилар. Кўнглига маъкул бўлган жуфт билан яшайди. Бу билан оиласив қўйидикларидек олваҳорсинг, демокризмамон. Бошдан адашмаслик, адашгандан эса хотинигин тузатмоқ даркор. Жуфтинг синовадан ўтломадими, яна синовга қолаверади. Зоро, биз ҳаммамиз бу дунёга синов учун келганимиз.

Искандаржон ўғлон! Энг мухим нарса — фурурингни ўлдирма, ориятингни ѡёқ ости килма. Тўғри, эркак билан аёлни биринчи навбатда ишкӣ муносабатлар бояғлаб турса, оиласи бўла шулаш туради. Эркаклик фурури, миллат фурури, йигитлик шашни биринчи ўринда туриши керак. Фурурингни букини, шашнингни булғами. Келажагинг эса олдинда.

ҚУҚО҆РҒОНИЙ

Карши

(Боши ўтган сонда)

Мен кўлимдан келганча ота-онамга, укаларимга, ночор одамларга, пулга мухтоҳ карилярга ёрдам берни турар эдим. Пул, бойлик мени кизиктирас эди. Лекин, афсуски, мен негадир фарзанд кўрмадим. Бирон марта ҳомилодор бўлмадим. Она бўлиши жуда хоҳлар эдим. Фарзанд кўрсан оз бўлса-да, баҳти бўламан деб ўйлардим. Йўқ, бу баҳт хам мени четлаб ўтди. Шундан сўнг фарзанд асрар олдим. Энди хаётимда кўзимни кувонтирадиган кизалогим бор эди. Унга энди ота керак эди. Тўғри, менга уйланаман деган одамлар кўп эди. Аммо улар оиласи эркаклар эди. Мен ҳеч қачон мени деб боша бир аёз озор чекишини хоҳламас эдим. Лекин эркаклар буни тушунишас, мени ўз ҳолимга кўйишмас эди. Кизим 2 ёшга кирди. Тили чиқди, гап тушундиган бўлди. Нигора мен билан яшагани сабаб феъл-атворимни яхши биларди. Бир куни у Анвар деган йигит билан тил бириттириб, мени жазоламоқи бўлишибди. Сабаби, ўзим севмаганим учун эркакларни тушунмас эдим. Улар севманам дейишиша, кулар эдим. Аёлига вафо қилмаган эркак менга вафо қиладими, дер эдим. Нигора эса тез-тез кимнидир севиб қолар эди. Бу менга ёқмади. Менинг характеристим оғир, кайсар, бир сўзли аёл эдим. Фийбат қилишни, ёлғон гапириши, лагонбандорлик қилиши билмас эдим. Бу кўпчиликка ёқмас эди. Ўзимни оппок қилиб кўрсатиши хам хоҳламас эдим. Шунинг учун Анвар менинг қандайлигимни билар эди. Аммо ўтмисимга қарамасдан: "Сени хотинликка оламан, қизингга оталик қиласман. Хотинимдан ажрашганим", - деди. Мен қизим учун рози бўлдим. Никоҳ ўқитдик. Ота-онам келишиди. Аммо улар мени алдашган экан. Нигора унинг хотини борлигини, улар ажрашмаганликларини билар экан. Нигора Анварга: "Хотининг борлигини билса тегмайди", - деган экан.

Анвар аслида катта микдорда қарз бўлиб қолиши, қочиб юрган, шу сабабдан уйга бормас экан. Менга: "Ота-онам билан гаплашмайман, хотиним деб уришиб қолганимиз, хотиним жанжалаш аёл эди, уй-жойни ташлаб чиқиб кетганим, ётоқхонада турман", - деган эди. Мен ишонгандим. Бир ойдан сўнг Нигора билан Анвар ўзаро уришиб қолиши. Нигора Анварни, Анвар Нигорани сотди. Қисқаси уларнинг иккласини хам эшидим. Лекин энди орқага йўл ўйқ эди. Кўпроқ Нигорадан хафа бўлдим. Негаки, унга доим яхшилини раво кўрар эдим. У менинг ягона дугонам эди. Унинг кетишини сўрадим. У йиглаб, кечирим сўраб чиқиб кетди. Бир ой ўтиб уйимни сотдим. Зебу-зийнатларимни, мебелларимни сотдим. Пулларни эримга бердим. "Карзларингни тўла", - деб. Карзларидан кутулди. Мен ижарага чиқиб, яшай бошладим. Эрим эса кўш хотинлик бўлиб қолди. Карздан кутулгандан сўнг 3 ойдан кейин эримни кетидан хотини келди. Хотини эрининг қарзини мен тўлаганимни, уларни шу 3 ой ичидан мен бокиб келаётганимни билар эди. Эримиз эса ҳеч қаерда ишламас, хали ўз уйда, хали менинида юрар эди. Эр-хотин бир-бirlарини обдон хақорат қилиши. Эрим уни урмокчи бўлди. Мен йўл кўймадим. Хотини эса раҳмат ўрни-

га. Менга: "Эринг отамдан 1000 доллар карз, эр керак бўлса тўла", - деди. Мен индамадим. У кетди. Эрим ўтириб роса йиглади. Унга раҳмим келди. Лекин уни севмас эдим. Бу менга Оллоҳонг жазоси деб қабул килдим. Сабаби мен 5 йил ичидан жуда кўп эркакларни йиглатдим. Қарғиша қолдим. Аммо шу 5 йил ёлғиз яшаган давримда жуда кўп нарсалар содир бўлди. Мени хўрлаган бирин-

дик. Баҳром бизни олиб кетди. Мен уни машинада гапга солмокчи бўлдим. Аммо негадир ўхшамади. Унга нима деб тушунтириши билмадим. Биз квартирага келдик. У ерда бизни ўртоғи кутиб олди. Стол бе-затилган эди, 4 киши ичидик. Негадир Баҳром мен билан эмас, Нигора билан гаплашар эди. Уни кўриб турсам менга шу етарли эди. Менга нима бўлаётганини тушунмас эдим. Нигорани яна мен билан яшашга кўндириб. Сабаби - Баҳром эди. Эрим бошида қаршилик қилди. Унга мен: "Сен уйингга кетганинга кўрқа-япман", - дедим. Эрим бир кун у ёқда, бир кун менинида яшар эди. У рози бўлди. Нигора қолди. Нигора туфайли Баҳромни икки ойгача кўриб турдим.

Нигорага уни севишими тушунмас эдим. Унга: "Баҳром менга ёқмайди, сизни деб юрибман", - деди. Охири мен Баҳромга менга ёқишини айтдим. Бу ишларни уни кўриш учун ўйлаб топганимни тушунтириб мокки бўлдим. Нигора хам мени деб сен билан юриби, дедим. У: "Менга фарқи йўк, менга бошида сен

30 га яқин китоб ўқиб чиқдим. Мен

ўз бахтсизлигимга бошқаларни айбодор кимласлигим, балки айбни

ўзимдан қидиришим кераклигини англадим.

Мен ҳозир ҳалол яшашга, инсонларга яна хам кўпроқ яхшилик қилишга,

қизимни яхшилаб тарбиялашга харакат киляпман. Қизим имлми одам бўлиб этишишини хоҳлайман. Бунинг учун кўлимдан келгана ҳаракат қиласман. Келажақда яхши инсон бўлишини хоҳлайман. Мен кўрмаган баҳтини у кўрсин, мен этиши олмаган севигига у этишисин. Севсин, севилсин. Бу

дунёда инсонни баҳти қиласиган

нарса бойлик

эмас, давлат, мансаб

эмас, бу сен севгани, сени сева-

диган инсонни топсанг, шунинг ўзи

катта баҳт экан. Мен бир ўзим ёлғиз

ўтдим. Демократики, мени тушунадиган на бир дўст, на бир ёр топдим.

Мен ўзи ёхтёда жуда камгат одамман, ҳеч қачон дардимни бирорга айтмайман. Ҳамма нарсани ичимга ютаман. Мана 10 йилдирки, кўз ёшимини ҳеч ким кўрмади. Йиглаш бу

заифалар иши деб биламан. Эртадан кечгача иш, оила ташвиши билан бандман, бўш қолсам китоб ўқийман. Эрим билан гаплашшини хоҳлайман. Биз худди бегоналардекиз. Маҳалла аёлларига қўшилмайман, улар доим кимнидир гийбат килишибди. Бу менга ёқмайди. Дил изхоримни ёзиб бир оз ёнгил тордим.

Мана 4 ой бўлди, кечалар ухламайман, ўйкум келмайди. Мени ким биландир Баҳром ҳакида гаплашгим келди. Биринчи марта кимдир менини дардларимни тинглашини хоҳладим.

Хатим газетада босилса, деб умид киласман. Баҳром бу газетани севиб ўқиди. Мен уни анчадан бўён кўрмайман. У мени ўзгарганимни билишини хоҳлайман. Ундан ҳамма ахмоқликларим учун узр сўрайман. Мендан рози бўлсин. Дунёда Баҳромга ўхшаган йигитлар кўпроқ бўлса, бизга ўхшаган аёллар камроқ бўларди. Мен унга оиласи бахт-саодат, соғлиқ тилайман. Мен ўзгардим. Мана 3 йилдирки ҳалол яшайпман. Тўғри, бу осонликча бўлаётганини ташлаб якади. Мен энди орга ҳеч қачон кайтмайман. У мен ҳакимда ҳеч нарса билмайди. Унга ўзим ҳакимда сўзлаб бермаганман. У кўнгил оғирларимдан ого бўлишини истайман...

ДИЛ ИЗХОРИ

МЕН ЭНДИ ОРТГА ҚАЙТМАЙМАН

чи эрим 3 марта уйланди. Аммо оиласи бўлмади. Мендан кечирим сўраб келди. Унинг укаси бир кизни зўрлаб 15 йилга қамалиб кетиди. Менга шу эрни топган онамнинг холоси мени биринчи бўлиб айбдор қилганди. Онамга: "Киз тарбиялашни билмабсан", - деб ташлаб кетишиди. Мени хўрлаганлар жазоларини олишибди. Ҳудодан қайтиди. Энди гал менга келди, деб ўйлар эдим. Ахир Анварни ўзим топдим. Ҳеч ким зўрлаб бермади. Демак, бу менинг жазоим, деб ўйладим. Чидадим. Унинг хамма киликларини кечирдим. 2 йил офицанткалик қилдим, бозорга чиқиб пул топишга ҳаракат қилдим. Эрим ишламайди. Ҳунари ўйқ. Ота-онам кари, улар хам ишламайди, укаларим ишламайди. Шунда ота-онам менга дўкон очишни маслаҳат бериди. Онам номига 1996 йил дўкон очдим. Ота-онам ишлашар, мен мол олиб келар эдим. Ҳаётим бироз оғизлиларни сўрадим. Унинг кетишини сўрадим. Ота-онам хам тинч, мен хам. Орадан 6 ой ўтиб, укамни уйлантридик. Дўёндан тушаётган пул ҳаммамизга яшаш учун етарди.

1997 йил кеч кузидаги мени дил изхоримни биринча сўз юритганимдек Баҳромни уртадидим. Уни севиб келдим. Бир умр кутган севги. Билмадим, нега бундай бўлди? У чиройли, келишган йигит эмас, гапга хам уста эмас, бой хам эмас, оддий йигит. Эртаси куни Нигорани телефонни килиб чиқидим. Ундан кечаги йигитларга телефон килишни сўрадим. Ўртоқлари келди. Баҳром келмади. Мен унинг оғайнисига: "Агар Баҳромни олиб келсанг, учрашмасиз", - дедим. У рози бўлди. Икки кун ўтиб учраш-

диган эдинг, лекин ўртогим сени ёқтиргани учун индамадим", - деди. Аммо унга хам бефарқ эди. Ҷақирак селар, бўлмаса ўйқ, лекин мен узис яшай олмас эдим. Нима бўлди-ю, эримга катта миқдорда пул керак бўлиб қолди. Катта қисмини дўёндан олдим. Қолганинга Баҳромдан сўрадим. У берди. 8 ой Баҳромни кўрмадим. Сабаби қарздор эдим. Шундай бўлса хам 2-3 марта телефон орқали гаплашдим. У пулини сўрамас эди. Буни билар эдим. Аммо унинг кўзига қараш олмас эдим. 8 ой унинг хаёли билан яшадим. Охири оз бўлса хам пул топдим. Яна Нигорага ишга солдим. Биз яна учрашдик. Бир куни мендан Баҳром: "Дунёда севги, вафо борми?", - деб сўради. Мен: "Севги бор, вафо ўйқ", - дедим. Шунда унга "Оила ва жамият" газетасидаги маколани кўрсатди. Маколада бир аёл эрини жуда севар экан, аммо камбағал яшашкан. Эри ишлайдиган ишхона хўжайини шу аёлни севиб колишибди. Юриши таклиф қилишибди. Аёл қўймади. Охири бўлмагач, эрини тұхмат билан қаматиби. Аёлга: "Агар мен билан бўлсанг, эрингни чиқартириб юбораман, бўлмаса қамалади", - деди. Аёл эрини деб унинг таклифига рози бўлиби. Аммо унинг олдидан чиқиб ўзини 9-қаватдан ташлаб юборида. Мен бу воқеани ўқиб чиқиб унга нима дейишни билмадим. Шуни тушундикни, у менга ўхшаган аёллардан нафратланади. Аммо мен тушунганим билан қалбим тушунмас эди. Ушандан бошлаб ўзим янада кўпрак нафратланадиган бўлдим ва шуни тушундикни, у ҳеч кимга ўхшамайди. Баҳром ёлғон гапирмас, 5-10 минутли роҳатни деб

КЕКСАЛАР

Хавасимни келтирилган зимдан, Ташвишлардан тинган кексалар. Елкасига қалдирор каби, Неваралар мингандан кексалар. Кузаттинглар ёшлиг чогини, Кўп кўрганлар алам доғини. Бошга тушган куфрат тоғини, Сабр билан енгандан кексалар. Бир пайт бўлган шерларнинг шери, Бугун ажин остида тери.

Шўрттаккина пешона тери, Дўпписига сингган кексалар. Фарзанд – мева, набира – болдек. Бир кунлари ўтди солдек. Эгилади кадлари долдек, Айрилганда тенгдан кексалар. Соч оқарган фамгусорликдан, Огохдирлар мудом борлиқдан. Биз кўйналсан ичторликдан, Келадилар кенгдан кексалар. Шукр етарлар саҳардан то шаб, Болакайлар олганда куршаб. Сехгрардек майизу туршак, Чикарларлар енгдан кексалар. Сизис ўтмас бирор онимиз, Сиз бор-оро топар жонимиз. Сиз борсиз-ки, хонадонимиз Чароғонтир чидан, кексалар. Эзгуликкада сизлар бошу-кош, Оллоёрга дуонгиз маош. Нима бўлти саксон-тўксон ёш?! Ошинг юздан, мингдан кексалар!

АРМОН

Бола пайтим, ён кўшни кампир, Жони чиқиб мен кўлган ишдан. Кувлар экан, қарғаниб дерди: - Кўрсатардим кўлмуга тушсанг!

Мен-чи, сира қилмасдим парво: Чопқир эди икки оёғим! Тутқич бермай кўшни кампирга, Ўтиб кетди болалик чогим.

Бўй ҳам етдим, тинчида кампир: Дуо килар кўриб бўйимни. Аммо, энди бир синфдош киз, Тинчин будзи сокин ўймини.

Узок-узок кунга термулиб, Тикилардим, сира тўймасдим. Кайда бўлмай – мактабни йўлда, Уни ўз тинчига кўймасдим.

Ҳазил қилдим бир кун ботиниб, Ва сал қолди - ер эдим муштин. Киз ортимдан қолди кўл силтаб: - Кўрсатаман, кўлмуга тушгин!

Лекин менга килмади насиб, Кизнинг кўлларига тушмоқлик.

Унинг менга аталган "муштин", Олиб кетди кўшни кишлоклик.

...Кампирдан ҳам айрилдик, уни, Кай бир иили обкетди ўлим. Синфдошим билан гоҳида, Тўкнаштириб кўяди Ўлим.

"Яхшимисиз?" дегим келади, Бироқ менда айланмайди тил. У ҳам кетар йўлига, кўлган Дағдагасин унугтан шекил...

Сўнг ўйкусиз ўтар кечалар: Кўз олдимга келар кампир, киз... Айтинг, дейман, гар кўлингизга Тушсан, нени кўрсатардингиз?!

Кўр бир бора йўқотар асо: Кўрдим, билдим, тажриба ортди. Аммо, энди кимга ҳам керак, Айтинг, мендек юраги ёрти?

Хаёт эса қилар ўз билгин: Карғангана қолар холалар. Хамон кўлга тушмоқдан чўчиб, Тутқич бермас чопқир болалар!

ДУДУК МОМО

Кишлоғимизда ҳеч кими йўқ гунг кампир – Дудук момо бор бўлиб, биз болаларнинг куни унинг ховлисида ўйин билан ўтарди...

Ёлғиз эди Дудук момо, Кенг ховлида бир ўзи. Ёлғизликдан, кекалиқдан, Хира тортганди кўзлари. Узумлари қаровсиз ҳам, Шигиф хосил қиларди. Кампир эса кўриклишнинг, Зўр ўйлани биларди. Бизде бола-бакаларни, Ҳовлисида чорларди. Биз кетганда хира кўзи, Чироқдайнор порларди. Ҳар кун эрга сахар бизни, Кутар эди момомиз. Кўлимизга қанду назвот, Тутар эди момомиз. Биз беш-олти ўй боласи, Бир болага дўнардик. Ўз ўйда бешиблар ҳам, Бунда гапга кўнтардик. То кечгача ишком ости, Бизга ўйин жой эди. Яқинлашмас бирор чумчук, Дарров "Хой-хой" эди. Ёз ўтарди, куз ўтарди, Киш келарди қаҳрли. Кўйну кўнжи қорга тўла,

Аёзлари заҳарли. Аммо одат кандо бўлмай, Келар эдик қанчамиз. Кампир эса чўгъ согланча, Гуллатарди танчамиз. Бизни гапга солиб кўйиб, Дардимизни биларди. Орамизда етим-есир, Бўлса бошини силярди. Онамизга айтолмаган, Сирни унга айтардик. Хулас, паста бу кулбадан, Ка-ат-та бўлиб қайтардик. Қолиб кетди ортда ёшлик, Кампир ҳам йўқ оламда. Кечя ўзим бола эдим, Бугун кўнглим боламда. Махаллада болалар кўп, Турлик нашшу наъмоси. Афуски, бу болаларнинг, Йўқдир Дудук момоси. Она экан момо бизга, Маёк бўлиб порлаган. Боримизни аллаган бол, Йўғимизни борлаган. Махаллага она экан, Муштаккина бўлса ҳам! ...Кўргим келар яна уни, Тушдагина бўлса ҳам.

Оллоёр БЕГАЛИЕВ

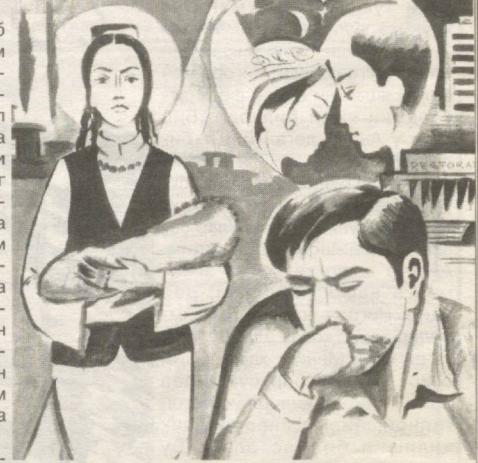
Ўтган сонларнинг қисқача мазмуни: Лобар билан Равшан бир-бирини севишиади. Аммо Лобарнинг ота-онаси уни мажбурлаб бошқа йигитга унаширишиади. Равшан ҳам ноилож, ота-онаси қистови билан Розия исмли қизга ўйланади. Лекин унинг Розияга кўнгли йўқ эди...

Бурчакка осилган чимилдиқ орқасидан, бошида дўппи, эгнида атлас кўйлак, осмондаги тўлун ойдан ҳам чиройли бўлиб Розия чиқиб келди. Равшан унга бир муддат тикилиб қолди. "Бунча чиройли бўлмаса. Лобардан юз бора гўзал-у, лекин кўнгил кургур унга мойил бўлмаса нетай". Розия Равшаннинг тикилиб турганидан уялиб ерга қаради. Равшан ўттадаги нокулайликни тузиатиш учун нима килишини билмай: - "Тўйимиз яхши ўтди-я?", - деди тутилиб.

Энг ёмони эса, мактабни битиргандан кейин Маҳбуба бошқа йигитга эрга теккани бўлди. У дугонаси билан каттиқ уришиб қолди ва ҳалигача гаплашмайди. Кечагина: "Равшанни севаман, усиз яшай олмайман", - деган одам: "Ўзинг тегакол, сенга бердим уни", - деди-я. "Хали қайтиб келадими-йўқми", - деганда Розия

Раъно АВАЗОВА

ЁШЛИКДА БЕРГАН КЎНГИЛ

Розия Равшанга "ялт" этиб қаради. Равшан боягидан ҳам нокулай ахвозда қолди. "Ҳа", - деди Розия. - "Яхши ўтди, бирорларнинг тўйларини кўп кўрганман-у, лекин бунака тўйин..." Розия охирги сўзини тугата олмади, чимилдиқнинг бир чети билан юзини яшириди. Равшанинг кўз олдига тўйда келинчакка бир оғиз ҳам гапирмагани, бутун хаёли Лобарда бўлгани келди. Розияга қараб: "Мен Отабекка, у Зайнабга ўхшайди", - деб хаёлидан ўтказди. "Китобдаги Отабекнинг Кумуши тўйдан кейин ўлган бўлса, менинг Кумушим тўйдан олдин ўлиб, юрагимга кўмилган".

Равшан шартта орқасига бурилиб даҳлиза чиқиб кетди. Тўшаб кўйилган кўрпачага ёстик кўйиб бошини буркаб ётиб олди. "Яна нотўғри килдим, тўйдагидан ҳам буниси ошиби тушди. Аммо нима килай, ўзимни мажбурлаб унинг кўнглини кўтара олмайман", - деган ўй кечди хаёлимдан. Равшан чиқиб кетганидан кейин, Розия деворга осигури катта ойна олдига келди. "Дугоналарим тўй кечалари ҳақида тўлиб-тошиби гапиришади. Уларга хавас килардим. Менга аталган кечанг шуми, Оллоёрги!". Розия астагина ўтири-да, ёстикни ёнига олди. Унга бошини кўйиб, тўйиб-тўйиб йилгагиси келди. Бошини кўйди-ю, хаёгла чўмди.

8-синфда ўқиб юрганида, муҳаббатнинг нима эканлигини тушунмасдан турниб, ўзидан икки ўш катта Равшан исмли болани яхши кўриб колган эди. Унга ҳам кўрганини яхши кўриш учун бораётгандек эди. Бир кун ўша Равшан уни кўчада учратиб қолиб, бир хат тутқазди-да: "Дугонанг Маҳбубага бериб кўй", - деб илтимос килди. Розия жудаям кийин ахволга тушган эди ўшандо. Аммо у муҳаббатни яхши кўрган одаминг билан қай йўл орқали бўлса-да бирга бўлишда эмас, яхши кўрган одамингни бошига бирор билан бўлсада баҳти кўришда, деб тушуниди. Маҳбубага: "Яхши бола-ку, хўп дегинг", - деб ялинид-ёлворди. Маҳбуба "майли", деб жавоб ёзган куни, Равшан энг баҳти одам эди. "Раҳмат, раҳмат, сенгағайм", - деди у Розияга. Розия гарчи энди Равшандан бутунлай ажралган бўлса-да, унинг хурсандлигини кўриб, "Тўғри килдим", - деди ўзига ўзи. Аммо кечаси ёстик остига бошини буркаб узок йиглади. Мактабни битиршига бир йил қолганда Равшан армияга кетди. Унинг Афғонистонга тушганини эшигтган Маҳбуба ҳам, Розия ҳам хафа бўлди.

нинг бутун вужуди музлаб кетди. Равшан бир хатиди: "Сен бу ерда нишалар бўлаётганини билмайсан. Мен ҳар куни 1-2 та дўстимдан ажрайман. Менинг тириклигим сен туфайли. Мени интизор бўлиб кутаётганилигини кўз олдимга келтираман. Сенинг муҳаббатнинг мени ўлтиманд омон саклашига ишонаман", - деб ёзганди.

Маҳбуба эрга текқа, Розия Равшанга бир нима бўладигандек, унинг хатларига Маҳбубанинномидан жавоб ёза бошлади. "Армиядан қайтиб келганидан кейин бир гап бўлар", - деб ўйлади у. Равшанинг меҳр-муҳаббат билан тўлиб-тошган хатларини ўқиган Розия: "Нега бу сўзлар менга атамаган. Дунё бир кам деганлари рост экан-да, бўлмаса бир бевафоқ қиз - Равшанинг тирниғоригам арзимайдиган қиз шунча муҳаббатга сазовор бўладими? Мен-чи, мен Равшан учун жонимни беришига тайёрман-у, лекин севилишга арзимайдам".

Дўстларидан бирни Равшанга ёзганми, бир куни Розияга ундан ҳат келди.

"Менинг азиз синглум Розия, - деб ёзганди Равшан, - сенинг қалбинг шунчалар пок, муҳаббатнинг шунчалар тозаки, тўғриси хаётимда биринчи бор кўраյман сендай қалби пок кизни. Аммо кўнгил кургур шундай нарса эканки, у вафолими, бевафоми кимга меҳр кўйса ўшандага интилар экан. Агар эсон-омон кишлокази борсам, сенинг тўйингда энг қиммат баҳо, энг катта совғани мен тақдим этаман. Сенинг туғишган оғангдан хам яқин акан бўламан".

(Давоми бор)

ХОМИЙ: «Матбуот тарқатувчи» Акционерлик компанияси

ОБУНА ИНДЕКСИ	-	якка обучанилар учун 176 ташкилотлар учун 177
Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот кўмитасида № 33 ракам билан рўйхатга олинган.		
Буюртма Г - 3126. Формати А-3, хажми 2 босма тобок.		
Баҳоси эркин нарҳда.		Адади - 30 000
Сахифалори - Жаъфар ЖАББОРОВ.		
Рассом - Набиён КОЛМУРОДОВ.		
Навбатчи - М. СОДИКОВ.		

Оила ва жамият

БОШ МУҲАРИР: ДИЛБАР САЙДОВА

Кабулхона: (Тел. ва Факс) 133-28-20
Табриклар, эълонлар: 133-04-50

«Шарқ» нашриёт-матбаба акциядорлик компанияси босмаҳо наси. Манзил: Тошкент, Буюк Турон кўчаси, 41-йй. Босишига топшириш вақти - 20.00. Босишига топшириди - 20.00. Газета таҳририят компютер базасида терилди ва саҳифаланди.